

Gazet'a esse regulatu de 2 ori, si F6iea nn'a data pe septemana, ad. Mercuria si Sambet'a.

Pretulu loru este pe 1 anu 10 f., pe diurnitate anu 5 f. austr. inl-intrulu monarchiei.

GAZETA

TRANSILVANIEI.

Pentru tieri straine 7 f. 50 cr: pe 1 sem., si 15 fr. pe unu anu. Se prenumera la t6te postele c. r., cum si la toti cunoscutii nostri DD. corespondenti. Pentru serie „petit“ se ceru 8 cr. val. austr.

D e n u m i r i .

Reg. cancelaria aulica transilvana au denumitu pe Julius Szent-Gy6rgyi de Nagy-R6polt, fostulu consiliariu la judeciulu de comitatu din Szegedinu; pe pretorulu din Siarcaia Ioane Puscaru; pe oficialu Ludovicu de Baiesi de Haraly si pe concipiatulu gubernialu din Sibiu Wilhelm bar. de Conradshheim, de concipisti aulici. —

Senatorii imperiali gr. Thun, bar. Thierry, bar. de Salvotti, Princi Salm, bar. de Haimberger, gr. de Wolkenstein, fura demisionati din senatulu imperialu pe lunga aratata multamire preinalta pentru servitie.

Maiestatea Sa c. r. apost. denumi pe cavaleru Wenzel de Martina, fostu consiliariu locutiintiei din Temisi6ra, de siefu alu gubernulu provincialu in ducatul Bucovin'a si pe fostulu prefectu in Cernantiu Iacobu cav. de Miculi l'au strapusu la gubernulu din Lemberg c6 consiliariu de curte extra statum, dauduia crucea de cavaleru a ordin. Leopoldinu.

Asemenea judii Petru Lascu din Livadeni si Vasilie Vapiru din Cotesdiu in Ardealu au primitu crucea de argintu pentru merite, fiindca au colucratu la prinderea lotriloru. —

Escelentia Sa D. episcopu Dr. Lud. Haynaldu primi chiama rea (literae regales) la diet'a Ungariei.

Societatea romana literaria.

Inca in adunarea asia numita filologia, tienuta in dilele de antaniu ale lui Octobre in Sabinu pentru esaminarea si stabilirea unei ortografii romane cu litere latine, suscriulu fu insarcinatu cu elaborarea unoru statute pentru societatea literaria ce s'a votatu totu intru acea adunare. Totu asemenea sun6 si punt. VI din Memorialele cu datu 4/12. Ian. a. c. datu la adunarea natiunale din Sabinu.

Acestei incredintiari atatu de onorifice pentru mine, me si nevoii a respunde fore intardiare, si inca in 12./24. Octobre a. tr. am si transmisu elaboratulu statuteloru, costatoriu din §§ 24, in limb'a romana de impreuna cu una versiune germana. De sosirea la locul destinatu nu incape nece un'a indoi6la.

Se p6te, c6 si pan' acum unii se fia doritu a sci, camu ce forma voru fi avendu acele proiecte, — 6r' acum fora indoi6la si mai multu, dupa ce si societatea se aplacida in thesi, si convocarea la un'a adunare preliminaru, cu scopu de a esamina si a defini statutele acelei societati s6u reuniuni s'a si publicatu prin foile publice. Dorire intru adeveru naturale si respectabile, c6 adeca convocatii inca de acasa si inainte de a plec6 la drumu se scia mai de apr6pe, ce va se fia sustratulu consultariloru ce se voru tien6; c6-ci calatoriile sunt grele mai alesu pre tempulu in cod'a iernei, si afara de incomoditati suntu impreunate si cu multe spese. Altmintrea se p6te templ6, c6 unulu si altulu se dia: c6 de sciamu, c6 aste obiecte s6u asia se voru tract6, neci ca me mai trepedamu pan6 la Sabinu.

Asta dorentia se descoperi si intru un'a din foile publice romane: c6 comitetulu (ce comitetu?) se publice proiectele cum s'au inaintatu si pre alu carora temelii s'a datu invoirea. Inse pan6 astadi nu se vedi6, celu puoinu pre la noi, neci una publicare.

Spre implinirea acestui defectu pre catu se p6te, fiindu c6 terminulu adunarei e f6rte scurtu, me sentiu indemnatu a aduce in cunoscentia publica macaru un'a parte din elaboratulu transmisu de mine; cu t6te c6 nu sum incunoscentiatu, ca 6re aflatu-sau de bunu ceva de intr'insulu au nu.

De aceea nece nu'lu publicamu intregu ci numai cei de antaniu dicece paragrafi, adeca :

§ 1. In urm'a petitiunei din . . . se infintieze un'a „societate literaria pentru limb'a si literatur'a romana.“

§ 2. Scopulu societatei este: promotiunea literaturii romane, prin eformarea limbii ei pre base rationale-istorice, si prin latrea acestei limbii si literaturii in cercuri mai late in patria si in afara. —

§ 3. Societatea inc6rca a ajunge acestu scopu:

1) Prin adunarea de carti romane, manuscrite si tiparite, de opari istorice, archeologice si filologice, de artefacte, anticetati etc. din patria si din afara.

2) Prin elucrarea unui Dictionariu romanu-etimologicu, si perfectionarea lui in continuu.

3) Prin edarea de opuri moment6sa romanesce din timpurile mai vechi si noua.

4) Prin traducerea si edarea de opere clasice din literatur'a veche si noua.

5) Prin edarea unei Foie periodice literarie.

6) Prin indemnarea si ajutorirea de cercetari literarie spre inaintarea cunoscentiei limbii si literaturii romanesce.

7) Prin intretinerea de comunicatiune cu asemeni societati si invetiati din patria si din afara.

§ 4. Societatea costa din membri ordinari, corespondietori, si onorari.

La t6te trele clasele de membri se admitu nu numai romani, ci si de oricare alta nationalitate.

Membrii ordinari numera la cas'a societatei un'a suma anuala de . . . fr. val. a.

Numerulu membriloru ordinari si corespondenti e nemarginitu, — 6r' alu celoru onorari se desige celu multu in . . .

§ 5. Spre a deveni membru ordinariu, e necesariu a se insinua la presidentia societatei s6u deadreptulu, s6u prin unu membru ordinariu, si a numer6 sum'a anuala.

Dereptu care suma fiacare membru ordinariu capeta oursulu F6iei periodice a societatei din acelu anu gratisu s6u cu unu pretiu moderatu.

§ 6. Membrii corespondenti se alegu de comisiunea societatei la propunerea unui membru ordinariu.

Eli nu au de a depune vre un'a suma de bani, numai ce societatea astepta dela eli din tempu in tempu se capete inscintiari scientifice.

F6ia societatei li se va tramite la cererea loru cu unu pretiu moderatu, inse pre spesele loru.

§ 7. Membrii onorari se voru alege in adunarea aniversaria din aceli barbati, carii se destingu prin merite particularia catra societate, s6u carii prin ale lord' lucrari scientifice stau in mai deaprop6e relatie cu societatea.

Eli nu suntu inderatorati la nece un'a prestatiune catra societate. —

§ 8. Scaunulu centrale stabile alu societatei, si miediu-puntulu portarei afaceriloru ei e . . . , unde ea si pastr6za si colectiuni sale. —

§ 9. Suptu protectoratulu, care societatea dupa conatiuirea sa va incerc6 a si 'lu castiga, t6te afaerile societatei se voru port6 de catra un'a comisiune.

Ea costa dintru unu presidente, doi secretari, si cinci membrii consultatori, carii se alegu in adunarea generale aniversaria a societatei.

Secretariulu antaniu tiene sigilulu societatei, si cuprinde loculul presidentului in nesfienti'ai de fația, cá vice-presidente.

Secretariulu alu doilea e totu deauna data si bibliotecariulu societatei.

§ 10. Tóte oficiale comisiunei sunt onorarija fora pretensiune la vreunã resbunare pecuniaria pentru sierbiiulu oficiale. Etc.

Blasiu, 1/13. Martie 1861.

T. Cipariu.

Conferentiele din Alba-Jul'ia.

II.

Cente de ani au trecut de candu aceste trei elemente n'au sãdiutu la o mësã fație in fație; si mi se pare chiaru Alba-Jul'ia e locul, unde romanii, magiario-secuii si sasii s'au vediatu mai pe urma cá natiune unii pe altii. Cum de acësta memoria totusi n'a potutu se înduloéscã animele a tóte trele elemente? Dupa atata lunga despartire, cum de elementulu magiario-secuiu nu s'a chiaru bucuratu vedindu redicanduse unu elementu pe care ei (magiario-secuii) atatu de bucuros u'au vré si dori se se contopéscã in ei? Cum de magiario-secuiloru nu lea chiaru placutu se auda de nationalitate politica romana? de acësta nationalitate care neci odata nu lea atacatu nationalitatea loru.

Cum de (se o spunemu dreptu si francu) loru nu le-a cadiatu chiara bine, se auda resunandu limb'a romãna intr'o sala cu limb'a magiara? — Asia; lucru firescu acest'a alu unguiloru. Ei de candu au scosu pe romanii din tóte drepturile politice nationali, si de candu i-au redusu la stare de natiune aservita — au facotu o multime de legi care de care mai favoritorie pentru nationalitatea magiara, si care de care mai injuriose, prejudiciose si deregatorie pentru nationalitatea romana; ce mirare dar', déca ei (ungurii) se tienu asia de tare si cu atata pertinacitate de Verbóczy, de aprobate si compilate, si decate tóte alte legi si constitutiuni a le loru? Ce mirare, ba dieu chiaru mirare, ca in capulu loru nu incupe cum rómãni se póta preinde nationalitate politica, candu asia dicu ei (ungurii) ca legi mai liberali (?) decatu ale loru nu sunt pe fația pamentului, ca prin ele tuturoru tóte s'au facotu, si tuturoru tóte li s'au datu, ca ele nu mai facu distinctiune neci de nationalitate, neci de confesiune. Prea bine; ma ce legi si constitutiuni liberali sunt acele, cari sustienu numai individualitatea nationale magiara, é' individualitatea nationale romãna? o ucidu si o nimicescu cu totul? apoi, se vedeti, nóe acele legi si constitutiuni cu cari atata ve pompagiatu, chiaru pentru aceea nu ne placu pentru ca nu facu neci o distinctiune de nationalitate, ba nu numai distinctiune dar' neci memoria nu facu de celelalte nationalitati, ci pe tóti locuitorii tiei i' considera de unguiri, vorbindu de unificatiune nationale (nemzet-egység). Noi vremu distinctiune si neci de cum unificatiune nationale cum vreti Dvóstra, si vremu cá noi cá natiune romana se luamu parte atatu la legislatiune catu si la administratiune politica si giudiciale; si acësta distinctiune de nationalitate nu insemnéza separatismu, ci e postulatu dreptatiei dumnedieesci si e fundamentulu drepturiloru egalii pentru fiacare natiune; candu din contra, a nu face distinctiune de nationalitate, insemnéza indiferentismu catra limba si natiune, si a immorã cu totul atributulu celu mai divin si conditiunea cea mai de viétia pentru unu poporu; ca mie, si tuturoru romaniloru, nu ne e totu atatu, cá in ori ce limba se vorbimu in dieta, si in ori ce limb'a se se compuna legile, si in ori ce limb'a se ne vorbéscã deregatorii, si in ori ce limb'a se ni se administre justiti'a si celelalte cause ale nóstre; apoi in constitutiunea si legile Dvóstre nu e decretata numai limb'a magiara de limba a legislatiunei si administratiunei atatu politice catu si giudiciale? Postimu! — si totusi diceti ca constitutiune si legi mai liberali si mai omenóse, decatu ale Dvóstre nu sunt pe rotundulu pamentului!? — (Va urmã.)

„Kolozsvári Közlöny“ si egy „mezöségi román.“

In Nrulu 33 alui Közlöny din 26. Februaru a. c. intr'unu articulu de Clusiu din 24. Febr. asupra prea inaltei scrisori convocatóre la dieta de Bud'a, Domnulu (D.) spune, cumca iau trasariu inim'a de bucurie, la audiulu versului conchiamatoriu la viatia constitutionale, inse eara s'a superatu, vedindu, cumca Ardealulu nu este chiamatu, fiindca uniunea, este o lege atatu de santa, catu prin a ei calcare, s'ar vatama legitimitatea imperatierei antecesorului. Maiestatea Sa Imperatulu (a' király) nu póte respectã antipatiile unoru mici partide, catra acele legi santite, decéora integritatea imperatierei ungueresci (a' magyar királyság integritása) este asigurata prin legi aspre, menitóre de pedépse legale asupra acelora, cari lucra in contra ei; (de aci se vede cum inielege Domnulu (D.) viétia constitutionale. — Fora indoiéla, dupa inielesulu Domniloru szolgabiróe si al panduriloru, cari au sculatu din morti bastonulu de alunq in Ungari'a. . .

Apoi tiparesce unele dintr'o scrisóre a unui emigrantu, unele cá aceste: cá se ne arete opiniunea ce domnesce afara de imperati'a austriaca; „Gazetele cu o aprziata bucurie de reuvoitóre scriu aicea in strainatate, cumca baronulu Kemény amana restaurarea comitateloru pan' la Martisioru, si ca intra densulu si contele Mikó domnesce neinvoiéla, fiindca estu din urma sta consecuentu lunga 1848 si unio; ear' amanarile bar. Kemény, dau dovedi ne'nfraute, cumca voiesce a tramite pe „unio“ ad calendas graecas, cá astfelu partida Gesamtmonarchie se aiba tempu, spre a atitia pe partid'a vlacho-daco-romana, a carei intentiune este prea bine cunoscuta in Vien'a, inse cunoscutu totuodata a ei neputintia, vrea se o foloséscã spre scopurile sale. —

Domnulu (D.) dice apoi: „noi nu ne miramu, cum ca miscarile dintra romanii se ascriu partidei bureaucratice, pentruca, vedi Dta; „Gazeta“, care are acvila cu doue capete pe frunte, cu multu mai pe fația agitáscã asupra santiteloru legi ungueresci, de catu independentulu „Telegrafulu“ si astfelu mai iti vine a crede, cumca tóta agitatiunea este o oficiósa spunere la urechie; Gazeta scie de unde spunu la urechie, din Vien'a ori din Bud'a? Despre amanare dice: „Déca Maiestatea Domnitóre pe noi ne va chiamá la diet'a de Buda-Pest'a, noi nu ne vomu intardié; la noi nu'i de lipsa a forma cercuri de alegere, alegerea este legata de censulu de 8 fr., cu operatele catastrale amana, numai decatu se póte sci, cine sunt alegatórii, si astfelu noi o septemana dupa denumirea contiloru supremi putemu alege deputati si a ne presentá in diet'a tiei. — Mai aveti lipsa de dovedi despre bun'a aplicare a legiloru din 1848? Iti face trebuintia o mai mare parodiare de catu asta? itii tiparesce articolulu si totu odata te da demintiuna, eata amicii! te au lasatu in drumu! chiaru si natiunea secuie este de totu nemultumita cu censulu de 8 fr., „jog egyenlőség!“ la greuminte!!! —

Totu in Nrulu 33 a lui „Közlöny“ este tiparitu alu treile articulu alu „romãnulu de pe Campia“ care se vede, ca, cu totu pretiulu vrea se fia celu mai de pe urma. La respunsulu din acelu articulu, citimur urmátorele pasage: „Cu aristocratii, cari la 1849 au adusu pe muscali in tíera; decumva sunt de acei intra unguiri, ce nu credu, (cércã mai bine, ca este fapta), nu mai acei romanii potu dori unire, caroru nice bani nice recrute nu le trebuie, si cari libertatea cetatieniloru vreau se o aiba dupa formulariulu celoru 12 ani din urma (te ai pripitu Dle! numai 10, ear' 2 au fostu sub legile dela 1840) despre cari „Augsb. Allg. Zeitung“ asia scrie: cumca ei sunt avantgarda Gesamtmonarchiei, de cari credu, ca sunt de totu puçini, de ce óra intra de acesti, numai acei se potu numera, cari, de cate ozi inaltia grainu sub rasia nationalitatei, abatanduse dela santulu scopu se facu unelte absolutismului.

Ore nu sémãna acësta sententia a romanulu de pe Campia, cá oulu, cu cea de mai susu a Domnului (D.)? neamu totu miratu, de unde au ómenii lui Közlöny obrazu a dice, cumoa numai o partida mica a romaniloru nu este capu plecatu alu Dumnealoru, dar' neamu miratu, dupa ce adunarea din 1/13. cu totul alta lea doveditu . . . —

Acum se vedemu cinci esenti'a Domnului romanu de pe Campia, pentru care s'au luptatu cu atata voróva, si a pusu atata prepusu pe capulu poporului, din alu caru sange este, — eacat'o! „Din aceste vei ve lé, dice in acelu articulu, cumca eu vreau „unio“ cu aristocratii cei liberali si cu democratii, de órace aosti totu una vreu, si iei voiescu a cinsti si voru si cinsti drepturile altoru natiuni, pentru ca numai in modulu acesta urmédie voiei regelui Stefanu celui santu, care a poruncitu, cá unguirii se aiba in onore drepturile natiuniloru straine (idegen nemzetek jogait tiszteljék) „quoniam regnum unius lingvae est imbecille.“

Déca Dta de pe Campia ai cetitu diatribele lui Közlöny, de candu a venitu „unio“ pe tapetu si ai inielesu cinciesenti'a tuturoru articoliloru de fondu, si fara fondu, publicati in caus'a cu romanii si asupra loru, catu nu le au reimasu unu peru in capu nescarmanatu, nice catu este negru subtu unghie nu li s'au lasatu, ce li s'ar compe te de aiurea, de catu dela grati'a Közlönyianiloru, dandu pe romanu de nemultiamitoriu si turburatoriu de pacea din casa; eaca asia fora picu de cugetu si cuventintia, numai si numai ca nu vrea a priimi cá se'lu fericéscã dumnealoru, si se nu se invirtéscã a se cugetá si elu de ale sale; — apoi nu ne putemu mirá destulu de increderea ce te pasce D. Campianu, si de cugetulu din care voiesci cá se astepte romanulu tóte dela bunavointi'a acelora, cari nice bataru din vorbele loru nu se ivesce. — (Va urmã.)

Прериле хнѣ ромънѣ въпъданѣ деспре леѣле хнгрештї але ахлѣ 1847/8.

De хнгр Темешъ дн Феврарїе.

Есте хнѣ адеверѣ маре математическе сїгрѣ, къ дѣкъ о въпътате, кар а ера пѣпъ ла хнѣ тїмнѣ ескїсїѣхъ пропрїетате а хнѣ класе, се естїнде шї преоте алъ класъ де оменї, къ дѣлѣда

